

หมวด 6

ตั๋วเงินปลอม ตั๋วเงินแก้ไข ตั๋วเงินถูกลัก ตั๋วเงินหาย

มาตรา 1006 - มาตรา 1011

ในหมวด 6 นี้ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องของตั๋วเงินปลอม ตั๋วเงินที่มีการแก้ไขตั๋วเงินถูกลักไป และตั๋วเงินที่ทำหายจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร และในเรื่องทั้งหมดนี้ นำไปปรับใช้กับตั๋วเงินทั้ง 3 ประเภทได้ทั้งสิ้น

ตั๋วเงินปลอม

มาตรา 1006 บัญญัติว่า “การที่ลายมือชื่ออันหนึ่งในตั๋วเงินเป็นลายมือปลอม ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงความสมบูรณ์แห่งลายมือชื่ออื่น ๆ ในตั๋วเงินนั้น”

คำอธิบาย

เป็นที่ทราบกันมาตั้งแต่ต้นแล้วว่าการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้น เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ที่ลงลายมือชื่อนั้น เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ที่ลงลายมือชื่อนั้น เมื่อได้ลงลายมือชื่อไปบนตั๋วเงินผู้ลงลายมือชื่อนั้นจะต้องรับผิดชอบส่วนตัว จะให้คนอื่นที่มีได้ลงลายมือชื่อบนตั๋วเงินมารับผิดชอบด้วยไม่ได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่ลงลายมือชื่อนั้นได้จดลงไว้ในตั๋วเงินด้วยว่าได้กระทำแทนใคร เช่นนี้ถึงจะถือว่าผู้ที่ถูกกระทำแทนจะต้องรับผิดชอบต่อไป ตามที่ มาตรา 901 ได้บัญญัติไว้

การปลอมลายมือชื่อของผู้อื่นหมายความว่า “ผู้กระทำมีความประสงค์จะให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าเป็นลายมือของผู้ถูกกระทำนั้นอย่างแท้จริง” ตัวอย่างเช่น นายแดง เป็นเจ้าของตั๋วเงิน มีคนมาลักตั๋วเงินของนายแดงไปแล้ว เซ็นชื่อแดงลงไปตามหลังตั๋วโอนตั๋วไปให้บุคคลที่ 3 ต่อไป เพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่า แดงเป็นผู้ลงลายมือชื่อของตนโอนตั๋วไปให้บุคคลที่ 3 ด้วยตนเองจริง

การปลอมลายมือชื่อของผู้อื่นนี้ ผู้ถูกปลอมลายมือ มีได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นแต่ประการใด ดังนั้นจึงมีต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตั๋วเงินนั้น ตามมาตรา 900 แต่ผู้ที่ลงลายมือชื่อจริง ๆ บนตั๋วเงินคือผู้ที่กระทำการปลอมลายมือชื่อคนอื่น ซึ่งกฎหมายถือว่าตั๋วเงินใบนั้นก็เป็นตั๋วเงินที่สมบูรณ์ถูกต้องตามกฎหมายตั๋วเงินทุกประการ และผู้ที่กระทำการปลอมลายมือชื่อของคนอื่นนั้นต้องมีความผิดตามมาตรา 900 ในฐานะที่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นด้วย สำหรับผู้ที่ลงลายมือชื่อบนตั๋วเงินโดยมิได้กระทำการปลอมลายมือชื่อของบุคคลอื่นใด บุคคลเหล่านี้ก็ยังคงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 ในฐานะที่ได้ลงลายมือชื่อบนตั๋วเงินเช่นเดียวกัน จะอ้างว่าตั๋วเงินใบนี้ใช้ไม่ได้ เพราะมีลายมือถูกปลอมอยู่ก่อนหน้าตานั้นไม่ได้ เหตุผลของกฎหมายก็เพราะว่า ถึงแม้ลายมืออื่นจะถูกปลอมก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวของคนนั้นที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามมาตรา 900 ในฐานะที่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินอื่น ๆ ที่ลงลายมือชื่อในตั๋วโดยมิได้มีการปลอมแต่ประการใด ยังต้องรับผิดชอบต่อตั๋วเงินใบนี้อยู่ เพราะตั๋วเงินใบนี้ เป็นตั๋วเงินที่ใช้ได้ตามกฎหมายมิได้เป็นโมฆะแต่ประการใด

มาตรา 1006 นี้เป็นหลักกฎหมายที่ได้วางไว้ว่าลายมืออื่นปลอมก็ปลอมไป ลายมือที่ได้ปลอมและลงไว้ในตั๋วเงิน ก็จะต้องรับผิดชอบต่อเนื้อความแห่งตั๋วเงินนั้นต่อไป แต่การฟ้องไล่เบี้ยให้รับผิดชอบในเนื้อความแห่งตั๋วเงินนั้นจะได้แก่ไหนเพียงไรนั้นจะต้องศึกษามาตรา 1008 ประกอบด้วย

มาตรา 1008 บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายในประมวลกฎหมายนี้ เมื่อใดลายมือชื่อในตั๋วเงินเป็นลายมือปลอมก็ดี เป็นลายมือชื่อลงไว้โดยที่บุคคลซึ่งอ้างเอาเป็นเจ้าของลายมือชื่อนั้นมิได้มอบอำนาจให้ลงก็ดี ท่านว่าลายมือชื่อปลอม หรือลงปราศจากอำนาจเช่นนั้นเป็นอันใช้ไม่ได้เลย ใครจะอ้างอิงอาศัยแสวงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อยึดหน่วงตั๋วเงินไว้ก็ดี เพื่อทำให้ตัวนั้นหลุดพ้นก็ดี หรือเพื่อบังคับการใช้เงินอาแก่คู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนใดคนหนึ่งก็ดี ท่านว่าไม่อาจจะทำได้เป็นอันขาด เว้นแต่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งจะพึงถูกยึดหน่วง หรือถูกบังคับใช้เงินนั้นจะอยู่ในฐานะเป็นผู้

ต้องตัดบทมิให้ยกข้อลายมือปลอม หรือข้อลงลายมือชื่อปราศจากอำนาจนั้น ขึ้นเป็นข้อต่อสู้

แต่ข้อความใด ๆ อันกล่าวมาในมาตรานี้ ท่านมิให้กระทบกระทั่ง ถึงการให้สัตยาบันแก่ลายมือชื่อซึ่งลงไว้โดยปราศจากอำนาจ แต่หากไม่ถึง แก่เป็นลายมือปลอม

คำอธิบาย มาตรา 1008 นี้เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติถึง ผลของการมีลายมือปลอมหรือลายมือที่ลงโดยปราศจากจำนวนนั้น จะมีประการใดในทางกฎหมายบ้าง

มาตรา 1008 นี้ได้บัญญัติขึ้นมาคลุมไปทั่วประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชัยทั้ง 6 บรรพเลยว่า ถ้ามีเรื่องลายมือปลอม หรือเรื่องลายมือที่ลงโดย ปราศจากอำนาจนั้นบนตัวเงินแล้ว ต้องใช้มาตรา 1008 นี้มาปรับบังคับจะใช้ มาตราอื่น ๆ ไม่ได้ แสดงว่ามาตรา 1008 นี้ใหญ่ที่สุด

คำว่าลายมือปลอม ก็หมายความว่ามีการปลอมลายมือของเจ้าของ ลายมือที่แท้จริง โดยผู้กระทำให้มีเจตนาให้บุคคลทั่ว ๆ ไป เข้าใจว่าเป็นลายมือ ของเจ้าของที่แท้จริงนั้น

คำว่าลายมือที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ก็หมายถึง ผู้กระทำได้ลง ลายมือชื่อของผู้อื่นโดยมีเจตนาทำแทนผู้ที่ถูกลงลายมือชื่อนั้นทั้ง ๆ ที่ เจ้าของลายมือชื่อที่แท้จริงมิได้มอบอำนาจให้ลงไว้

ผลของกฎหมายตามมาตรา 1008 เมื่อมีการลงลายมือชื่อปลอม หรือลงโดยปราศจากอำนาจนี้ กฎหมายบอกว่าจะมีผลของกฎหมายดัง ต่อไปนี้

1. ท่านว่าลายมือชื่อปลอม หรือลงปราศจากอำนาจนั้นใช้ไม่ได้เลย

ตามหลักกฎหมายเรื่องตัวเงินผู้ที่จะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความ แห่งตัวเงินนั้น จะต้องลงลายมือชื่อของตนในตัวเงิน ถ้ามิได้ลงลายมือชื่อก็ไม่ ต้องรับผิดชอบแต่ประการใด ดังเช่นบัญญัติไว้ในมาตรา 900

และหลักกฎหมายเรื่องผู้ทรงตามกฎหมายมาตรา 905 นั้น หมาย ความถึงผู้ที่มีตัวเงินอยู่ในความครอบครอง โดยรับตัวมาอยู่ในมือด้วยความ สุจริต มิได้รู้เรื่องความระยำดำบอนของตัวที่รับมาแต่ประการใด และการ

รับโอนตัวมานั้นก็ได้รับมาโดยถูกต้อง วิธีการโอนของตัวเงินนั้นทุกประการ ซึ่งหมายความว่าได้รับตัวที่โอนมาโดยไม่มีการขาดสายหรือกระโดดข้ามขั้นตอนในวิธีการโอนแบบตัวเงินแต่ประการใด

คำว่าตัวที่ขาดสายหรือไม่ขาดสายนั้นหมายถึง การโอนตัวไปยังผู้รับโอนนั้นได้กระทำถูกต้องแบบขั้นตอนของวิธีการโอนของตัวเงินหรือไม่นั่นเอง ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้เฉพาะตัวเงินชนิดระบุชื่อผู้รับเงินคนแรกเท่านั้น ว่าเวลาจะโอนต่อไปนั้นจะต้องทำการสลักหลังตัวพร้อมกับส่งมอบตัวให้แก่ผู้รับโอนไปด้วย กฎหมายพูดแต่เพียงว่าผู้โอนต้องลงลายมือชื่อของตนเองด้านหลังตัวแล้วส่งมอบตัวใบนั้นให้แก่ผู้รับโอนต่อไป การโอนเช่นนี้ก็ถือว่าเป็นการโอนที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

การโอนโดยสลักหลังตัวเงินระบุชื่อนั้นทำได้ 2 วิธีคือ

1. สลักหลังลอย หมายถึงผู้โอนลงลายมือชื่อของตนเท่านั้น พร้อมกับส่งมอบตัวให้แก่ผู้รับโอนไป

2. สลักหลังเฉพาะ หรือสลักหลังระบุชื่อผู้รับโอน หมายถึงผู้โอนได้เขียนชื่อของผู้รับโอนลงไปด้วยว่าเป็นผู้รับโอน แล้วผู้โอนได้ลงลายมือชื่อของตนกำกับไว้ด้วยพร้อมกับส่งมอบตัวให้แก่ผู้รับโอนไป

การโอนทั้ง 2 วิธีนี้ สุดแล้วแต่ผู้โอนจะเลือกวิธีโอนแบบไหนก็ใช้ได้ทั้งสิ้น ส่วนผู้รับโอน ถ้าได้รับโอนมาโดยวิธีที่ 1 ผู้รับโอนก็สามารถที่จะโอนตัวต่อไปได้ถึง 3 วิธีด้วยกันเพราะกฎหมายเปิดช่องให้ทำได้ตามมาตรา 920 คือ สามารถทำได้ดังนี้

1. โอนโดยส่งมอบตัวเงินใบนั้นไปเฉย ๆ ให้แก่ผู้รับโอนคนต่อไปก็ได้

2. โอนโดยสลักหลังลอยบนด้านหลังตัวเงินใบนั้น พร้อมกับส่งมอบตัวให้แก่ผู้รับโอนคนต่อไปก็ได้ หรือ

3. โอนโดยสลักหลังเฉพาะระบุชื่อผู้รับโอน พร้อมกับส่งมอบตัวให้แก่ผู้รับโอนคนต่อไปก็ได้

แต่ถ้าผู้รับโอน ได้รับโอนมาโดยวิธีที่ 2 (หมายถึง สลักหลังเฉพาะ หรือสลักหลังระบุชื่อของตนเป็นผู้รับโอน) ผู้รับโอนก็สามารถโอนตัวต่อไป

ได้ แต่ต้องทำการสลักหลังตัวพร้อมกับส่งมอบตัวต่อไปเท่านั้น จะส่งมอบตัวเฉย ๆ โดยมีได้ทำการสลักหลัง แต่ประการใดไม่ได้เลย ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดขั้นตอนในการโอนตัวเงินระบุชื่อนี้ ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายถือว่าตัวเงินนั้นขาดสายในการโอนติดต่อกันเสียแล้ว ผู้ที่รับโอนต่อไป ก็ไม่เป็นผู้ทรงตามกฎหมายที่จะมีสิทธิฟ้องไล่เบียดตามกฎหมายตัวเงิน

ตัวอย่าง นายแดงได้ออกตั๋วแลกเงินใบหนึ่ง สั่งให้ด้าจ่ายเงินแก่ขาวขาวทำตัวหาย, เขียวเก็บได้ เขียวได้ลงลายมือชื่อว่าเขียกลงไปบนตัวแล้วโอนตัวต่อไปให้ น้ำเงิน อย่างนี้ถึงแม้ว่าน้ำเงินจะสุจริตอย่างไรก็ตาม ก็ไม่ถือว่าน้ำเงินเป็นผู้ทรงตามกฎหมาย เพราะการโอนตัวนั้นผิดขั้นตอนการโอนของตัวเงินเสียแล้วเนื่องจากชื่อเขียวมิได้มีความเกี่ยวข้องกับตัวเงินนั้น แต่ประการใด มิได้เป็นเจ้าของตัวที่จะทำการโอนต่อได้

ตัวอย่าง นายแดงได้ออกตั๋วแลกเงินใบหนึ่งสั่งให้ด้าจ่ายเงินแก่ขาวขาวทำตัวหายเขียวเก็บได้ แล้วเขียวได้ทำการปลอมลายมือชื่อขาวลงไปบนตัวเงินว่าเป็นขาวทำการโอนตัวต่อไปให้น้ำเงิน อย่างนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการโอนตัวนี้ได้ถูกต้องตามกฎหมายทุกประการ ไม่มีการขาดสายหรือผิดขั้นตอนในวิธีการโอนของตัวเงินแต่ประการใด ก็เพราะว่าเมื่อดูตัวแล้วจะเห็นว่า ตัวใบนี้มีชื่อขาวเป็นเจ้าของที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นตัวระบุชื่อการโอนต่อไปนั้นจะต้องเขียนชื่อขาวลงไปด้านหลังตัวจะเขียนชื่ออื่นไม่ได้ เมื่อผู้รับโอนได้รับโอนมาโดยตรวจดูข้างหลังว่ามีชื่อขาวสลักหลังให้ตนหรือไม่ พร้อมกับได้รับตัวมาอยู่ในมือเช่นนี้แล้ว ถ้าผู้รับโอนนั้นสุจริตไม่ทราบเรื่องอะไรทั้งสิ้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้รับโอนคนนั้นเป็นผู้ทรงตามกฎหมายครบถ้วนตามมาตรา 905 แล้วและย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย มาตรา 916 เช่นกัน จะไปให้ผู้รับโอนตรัสรู้ได้อย่างไรว่าผู้โอนให้ตนนั้นชื่อ ขาว หรือ ชื่ออื่นใด และนายขาวหน้าตาอย่างไร เมื่อผู้โอนได้ลงลายมือชื่อว่าขาว ก็ต้องถือว่านายขาวเป็นผู้โอนให้แก่ตนตามกฎหมายตัวเงินแล้ว ส่วนนายขาวตัวจริงที่มีได้ลงลายมือชื่อก็ไม่ต้องรับผิดชอบไปตามมาตรา 900 เพราะมิได้ลงลายมือชื่อ แต่คนปลอมลายมือชื่อนายขาวนั้นจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 แน่ ๆ เพราะได้ลงลายมือชื่อบนตัวเงินแล้ว

การที่จะไปตัดสินว่าเมื่อนายชาวตัวจริงมิได้ลงลายมือชื่อ เนื่องจากถูกปลอมลายมือชื่อ หรือไม่ได้มอบอำนาจให้ลงไว้ แล้วการโอนนั้นเป็นอันใช้ไม่ได้เลย ตัวขาดสายผู้รับโอนตัวไป ไม่เป็นผู้ทรงตามกฎหมายนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยเพราะการออกกฎหมายมาบังคับใช้ต่อสังคมนั้นต้องเปิดโอกาสที่จะคุ้มครองบุคคลภายนอกที่สุจริตเสมอ และยิ่งกฎหมายตัวเงินเป็นเอกเทศ สัญญาที่มีเอกลักษณ์เพื่อปกป้องบุคคลผู้รับโอนที่สุจริตอยู่แล้ว ดังนั้นถ้าผู้รับโอน ได้รับโอนตัวมาถูกต้องวิธีการโอนของตัวเงินคือมีชื่อของผู้เป็นเจ้าของคนก่อนได้ลงไว้บนด้านหลังตัวเงินแล้วเป็นอันใช้ได้ ส่วนใครจะเป็นคนเขียนลงไปจริง ๆ นั้นก็ว่าไปต่างหากหากเกี่ยวกับผู้รับโอนตัวนั้นไม่ ถ้าผู้รับโอนนั้นสุจริตโดยไม่ทราบเรื่องอะไรทั้งสิ้น แล้วต้องถือว่าผู้รับโอนตัวไปนั้นเป็นผู้ทรงตามกฎหมายตามมาตรา 905 แล้ว

ฉะนั้นผลตามกฎหมายมาตรา 1008 ข้อ 1 นี้ จึงหมายความว่าผู้ที่ถูกปลอมลายมือชื่อหรือผู้ที่คนอื่นนำเอาชื่อของเขาไปเขียนลงไว้โดยมิได้มอบอำนาจให้ไปเขียนนั้นหาต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตัวเงินนั้นแต่ประการใดไม่ ตามมาตรา 900 และผู้รับโอนตัวไปโดยสุจริตย่อมเป็นผู้ทรงตามกฎหมายทุกประการ มิได้หมายความว่าตัวเงินอันนั้นเป็นอันใช้ไม่ได้เนื่องจากตัวขาดสาย เป็นเหตุให้ผู้รับโอนไม่เป็นผู้ทรงตามกฎหมายแต่ประการใด

คำว่าใช้ไม่ได้ตามมาตรา 1008 นี้ จึงหมายความว่า ผู้ถูกปลอมลายมือชื่อหรือผู้ที่ถูกคนอื่นนำเอาชื่อของเขาไปเขียนลงไว้โดยปราศจากอำนาจนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบในตัวเงินใบนี้แต่ประการใดนั่นเอง

2. ใครจะอ้างอิงอาศัยแสงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อยึดหน้าวงตัวเงินไว้ก็ดี หมายความว่าถ้ามีการต่อสู้กันในเรื่องกรรมสิทธิความเป็นเจ้าของตัวไปนั้นระหว่างเจ้าของเดิมที่แท้จริงที่ทำหายกับผู้ทรงตามกฎหมายคนสุดท้ายนั้นแล้ว ผู้ทรงคนนี้จะต้องคืนให้แก่เจ้าของที่แท้จริงไป จะไม่คืนไม่ได้ เพราะตนได้ตัวเงินนั้นมากก็เนื่องจากเจ้าของเดิมถูกปลอมลายมือตนเอง กฎหมายมาตรา 1008 ให้สิทธิเจ้าของเดิมดีกว่าเจ้าของคนสุดท้าย

ในผลทางกฎหมายข้อ 2 นี้ นักศึกษาอย่าเพิ่งงงและไขว้เขว ว่า
เอาทำไม่ต้องคืนให้เจ้าของเดิมไป ก็ไหนว่าเป็นผู้ทรงตามกฎหมายแล้ว
ถ้าเอาคืนไปแล้วจะไปไล่เบี้ยใครได้เล่า ปัญหาข้อนี้ขอเฉลยว่า ถ้าต่อสู้สิทธิ
ระหว่างเจ้าของเดิมกับเจ้าของคนสุดท้ายแล้ว กฎหมายให้เจ้าของเดิมได้สิทธิ
ในตัวไป ส่วนถ้าต่อสู้ว่าสิทธิไล่เบี้ยของผู้ทรงตามกฎหมายคนสุดท้ายจะ
มีประการใดบ้างนั้นก็ เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะศึกษากันต่อไปว่าจะมีสิทธิ
ไล่เบี้ยใครได้บ้าง

**3. ใครจะอ้างอิงอาศัยแสวงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อทำให้ตัว
นั้นหลุดพ้นก็ได้** ผลของกฎหมายตามข้อ 3 นี้เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยว
กับผู้ที่ได้จ่ายเงินไปตามตัวที่มีลายมือชื่อปลอมนี้ว่า จะมาอ้างว่าฉันได้จ่าย
เงินไปถูกต้องแล้ว ฉะนั้นเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในตัวนั้นแล้วไม่ได้
เพราะกฎหมายบอกไว้แล้วว่า ถ้าตัวเงินนั้นมีลายมือปลอมเมื่อใด บุคคลใดจะ
มาอ้างอิงอาศัยสิทธิเนื่องจากลายมือปลอมนั้น เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจาก
ความรับผิดชอบในตัวนั้นไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากมาตรา 1008 นี้ เป็น
บทบัญญัติทั่วไปที่สามารถนำไปใช้ปรับกับตัวเงินทั้ง 3 ประเภทในกรณี
ความรับผิดชอบนี้ได้ ถ้าบทบัญญัติเฉพาะของตัวเงินประเภทนั้นไม่ได้บัญญัติ
ไว้ แต่ถ้าบทเฉพาะของตัวเงินประเภทนั้น ๆ บัญญัติไว้ก็ต้องใช้บทเฉพาะ
ปรับ

ตัวอย่าง นายแดงออกตั๋วเงินใบหนึ่ง สั่งดำให้จ่ายเงินแก่ขาว ขาว
โอนต่อให้เขียว เขียวโอนต่อให้เหลือง ปรากฏว่าลายมือเขียวถูกปลอม
เหลืองโอนต่อให้ม่วง และม่วงโอนต่อให้นำเงิน การโอนได้ทำถูกต้องวิธีการ
โอนของตัวเงินทุกอย่าง ก็ต้องถือว่า นำเงินเป็นผู้ทรงตามกฎหมายทุก
ประการ สมมุติว่า นำเงินให้ขาวจ่ายเงิน แล้วขาวได้จ่ายเงินให้นำเงินไปแล้ว
เช่นนี้ ขาวจะมาอ้างว่า ได้จ่ายเงินให้แก่ นำเงินไปแล้ว ฉะนั้นสวมสิทธิ
นำเงินเป็นผู้ทรงตามกฎหมายของตัวเงิน เพื่อจะไปไล่เบี้ยแดงต่อไปไม่ได้
เพราะมาตรา 1008 บอกแล้วว่า การที่นำเงินเรียกเงินจากขาวนั้น นำเงิน
อาศัยสิทธิผ่านลายมือปลอมของเขียว เรียกเงินจากขาว ซึ่งกฎหมายบอกจะ
มาอาศัยสิทธิเช่นนั้นไม่ได้ เมื่อขาวกลับจ่ายเงินไปให้นำเงินเสียอีกเช่นนี้

ชาวจึงต้องรับกรรมไปเอง ตามกฎหมายมาตรา 1008 แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมาตรา 1008 เป็นบททั่วไปที่ให้นำมาใช้ปรับได้ ถ้าบทเฉพาะไม่เขียนไว้ ฉะนั้นถ้าปัญหานี้เป็นเรื่องของตัวแลกเงิน หรือตัวสัญญาใช้เงินแล้ว จะต้องนำมาตรา 949 มาปรับใช้ จะนำมาตรา 1008 มาใช้บังคับไม่ได้ ซึ่งหมายความว่า ถ้าผู้จ่ายเงินคือชาวสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้จ่ายเงินให้แก่เงินไป เมื่อตัวนั้นถึงกำหนดจ่ายเงินแล้วและได้จ่ายเงินไปโดยสุจริต มิได้ประมาทเลินเล่อแต่ประการใด ถึงแม้ลายมือนายเขียวจะปลอม ถ้าชาวได้ตรวจดูแล้วว่า การโอนข้างหลังตัวได้ทำการโอนโดยถูกต้องตามวิธีการโอนของตัวเงินแล้ว คือตัวไม่ขาดสาย อย่างนี้ นายชาวมีสิทธิที่จะฟ้องไล่เบี้ยนายแดงซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายตัวได้ตามมาตรา 949 หาได้ถูกจำกัดสิทธิตามมาตรา 1008 ไม่

แต่ถ้าปัญหาเป็นเรื่องเช็ค ที่มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายปลอม แล้วธนาคารได้จ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงที่มากขึ้นเงินกับธนาคารไป ถึงแม้ธนาคารจะทำโดยสุจริตมิได้ประมาทเลินเล่อ และถูกต้องในวงการค้าของธนาคารก็ตาม ธนาคารก็จะหักบัญชีของผู้ส่งจ่ายไม่ได้ เพราะมาตรา 1008 ได้บัญญัติไว้เลยว่า ธนาคารจะมาอ้างอิงอาศัยสิทธิลายมือของผู้ส่งจ่ายปลอม เพื่อจะหักบัญชีของผู้ส่งจ่ายแทนเงินที่ตนจ่ายไปให้แก่ผู้ขึ้นเงินกับตนไม่ได้ จะให้ตนเองหลุดพ้นจากความรับผิดชอบในตัวเงิน คือเช็คใบนี้ไม่ได้

4. ใครจะอ้างอิงอาศัยแสวงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบังคับการใช้เงินเอาแก่คู่สัญญาแห่งตัวนั้นคนใดคนหนึ่งก็ดี

ผลของกฎหมายตามข้อ 4 นี้ หมายความว่า ผู้ทรงที่ชอบด้วยกฎหมายคนสุดท้ายนั้นจะฟ้องผ่านลายมือปลอมขึ้นไปให้ผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวก่อนลายมือปลอมนั้น ต้องรับผิดชอบตามเนื้อความแห่งตัวเงินนั้นไม่ได้ แต่มีสิทธิฟ้องผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวต่อจากลายมือปลอมลงมาถึงตนเองนั้นได้ เพราะการฟ้องช่วงนี้มีได้อาศัยแสวงสิทธิจากลายมือปลอมนั้นแต่ประการใด

ตัวอย่าง แดงออกตัวแลกเงิน สั่งดำจ่ายเงินให้ขาว ชาวโอนให้เขียว เขียวโอนให้เหลืองปรากฏว่าลายมือเขียวเป็นลายมือปลอม ต่อมาเหลืองโอนให้ม่วง และม่วงโอนให้หน้าเงินเป็นคนสุดท้าย ซึ่งการโอนทุกครั้งทำถูกต้อง

วิธีการโอนของตัวเงินทุกประการดังนี้ น้ำเงินเป็นผู้ทรงตามกฎหมาย มีสิทธิฟ้องให้ม่วงหรือเหลืองรับผิดชอบตามตัวเงินใบนี้ได้แต่น้ำเงินจะฟ้องขาว หรือแดงไม่ได้ เพราะเป็นการใช้สิทธิฟ้องผ่านลายมือปลอมของเขียว ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 1008 ข้อ 4 นี้ ส่วนเขียวตัวจริงก็ไม่ต้องรับผิดชอบในตัวเงินใบนี้ เพราะไม่ได้ลงลายมือชื่อในตัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 900 แต่น้ำเงินสามารถฟ้องผู้ที่ปลอมลายมือชื่อของเขียวในฐานะผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวต้องรับผิดชอบเพื่อความแห่งตัวนั้นตามมาตรา 900 ได้

เมื่อได้ศึกษาเรื่องของมาตรา 1008 และผลของกฎหมายว่าเป็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว มาตรา 1008 ก็ได้บัญญัติข้อยกเว้นของหลักข้อ 2 และข้อ 4 คือเรื่องถูกยึดหน่วง หรือถูกบังคับใช้เงินไว้ว่า ถ้ามีการต่อสู้กันขึ้นมาระหว่างผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงที่ทำตัวหายกับผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือถ้ามีการฟ้องร้องผู้ที่ลงลายมือชื่ออยู่เหนือลายมือปลอม หรือลงลายมือชื่อปราศจากอำนาจกับผู้ทรงตามกฎหมายนั้น แล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ที่เป็นเจ้าของตัวอันแท้จริง หรือผู้ที่ลงลายมือชื่ออยู่เหนือลายมือปลอม หรือลงลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจนั้น ถูกกฎหมายตัดบทหรือกฎหมายปิดปากไม่ให้เถียงเรื่องลายมือปลอม หรือลายมือที่ลงโดยปราศจากอำนาจนี้แล้ว สิทธิของผู้ทรงตามกฎหมายย่อมดีกว่า มีสิทธิยึดหน่วงตัวไว้ได้หรือมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยให้ผู้ที่ถูกปลอมลายมือชื่อหรือผู้ที่ถูกคนอื่นลงลายมือชื่อแทนโดยไม่มีอำนาจลงนั้นให้ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินนั้นได้

ตัวอย่าง ดังตัวอย่างข้างต้น สมมุติว่าเขียวทำตัวเงินหายแล้วถูกปลอมลายมือ หรือถูกคนอื่นลงลายมือชื่อเขียวโดยไม่มีอำนาจจะลงต่อมาเขียวทราบเรื่องนี้ดี แล้วกลับไปแสดงกิริยาอาการยอมรับจนทำให้บุคคลภายนอกหลงเชื่อว่า เขียวได้ลงลายมือชื่อนั้นโดยเขียวเอง หรือเขียวได้อนุญาตให้ลงลายมือชื่อแทนเขียวได้ เช่นนี้กฎหมายมาตรา 1008 ได้บัญญัติว่า ถ้ามีการต่อสู้เรื่องว่าใครจะมีสิทธิเป็นเจ้าของตัวใบนั้น หรือ ความรับผิดชอบในตัวแล้ว เขียวจะแพ้ทันทีจะอ้างว่าตัวใบนั้นมีลายมือปลอม หรือลายมือที่ลงโดยปราศจากอำนาจไม่ได้เลย กฎหมายไม่คุ้มครองเขียวแต่ประการใด

นอกจากนั้นกฎหมายยังได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้ในวรรคสุดท้ายของ มาตรา 1008 ว่าถึงแม้ตัวเงินใบนั้นจะมีลายมือที่ลงไว้โดยปราศจากอำนาจ ก็ตาม ถ้าผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่อนั้นจริง ๆ ได้ให้สัตยาบันภายหลังว่า ข้าพเจ้ายินยอมให้เขาลงได้ เช่นนี้ ผู้ให้สัตยาบันนั้นก็ต้องรับผิดชอบตัวเงิน ทุกประการ จะอ้างมาตรา 1008 มาให้ตนเองหลุดพ้นไม่ได้

มีข้อสังเกตว่า กฎหมายยินยอมให้ผู้เป็นเจ้าของชื่อที่แท้จริงมีสิทธิให้ สัตยาบันต่อการกระทำของผู้ที่ลงลายมือชื่อของตนแทนตนได้ แต่กฎหมาย ไม่ยินยอมเรื่องการปลอมลายมือ ที่จะให้มีการให้สัตยาบันได้

ตัวเงินแก้ไข

มาตรา 1007 ได้บัญญัติว่า “ถ้าข้อความในตัวเงินใดหรือในคำ รับรองตัวเงินรายได้ มีผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญโดยที่คู่สัญญาทั้ง ปวง ผู้ต้องรับผิดชอบตัวเงินมิได้ยินยอมด้วยหมดทุกคนไซ้ร้ ท่านว่าตัวเงิน นั้นก็เป็นอันเสีย เว้นแต่ยังคงใช้ได้ต่อคู่สัญญาซึ่งเป็นผู้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น หรือได้ยินยอมด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นกับทั้งผู้สลักหลัง ในภายหลัง

แต่หากตัวเงินใดได้มีผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ แต่ความ เปลี่ยนแปลงนั้นไม่ประจักษ์ และตัวเงินนั้นตกอยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบ ด้วยกฎหมายไซ้ร้ ท่านว่าผู้ทรงคนนั้นจะเอาประโยชน์จากตัวเงินนั้นก็ ได้ เสมือนตั้งว่ามีได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเลย และจะบังคับการใช้เงินตาม เนื้อความเดิมแห่งตัวนั้นก็ได้

กล่าวโดยเฉพาะ การแก้ไขเปลี่ยนแปลง เช่น จะกล่าวต่อไปนี้ ท่านถือว่าเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ คือแก้ไขเปลี่ยนแปลง อย่างไม่ได้แก่ วันที่ลง จำนวนเงินอันจะพึงใช้ เวลาใช้เงิน สถานที่ใช้เงิน กับทั้งเมื่อตัวเงินเขารังรอบไว้ทั่วไปไม่เจาะจงสถานที่ใช้เงินไปเติมความ ระบุสถานที่ใช้เงินเข้าโดยที่ผู้รับรองมิได้ยินยอมด้วย”

คำอธิบาย

ในตัวเงินทั้ง 3 ประเภท กฎหมายได้วางกำหนดรายการเป็นแบบ ฟอรั่มไว้ว่า จะต้องมียารการอะไรบ้าง ซึ่งรายการที่กฎหมายกำหนดนี้

เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง จะไปต่อเติมเสริมแต่งหรือแก้ไขไม่ได้ ถ้าไปทำการแก้ไขก็จะมีผลทางกฎหมาย ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 1007 วรรค 1 และวรรค 2 ทันที แต่ก่อนที่จะศึกษาเรื่องผลของกฎหมาย ถ้ามีการแก้ไขนั้น ขอให้ทราบถึงสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของตัวเงินที่กฎหมายห้ามแก้ไข นั้นมีอะไรบ้าง ซึ่งก็ได้บัญญัติไว้ในวรรค 3 ของมาตรา 1007 นั้นเอง และมีดังต่อไปนี้

1. แก้ไขวันที่ของตัวเงินนั้น
2. แก้ไขจำนวนเงิน
3. แก้ไขกำหนดเวลาใช้เงิน
4. แก้ไขสถานที่ใช้เงิน
5. แก้ไขตัวที่เขารับรองไว้ว่าไม่เจาะจงสถานที่ใช้เงิน โดยแก้ไขระบุสถานที่ใช้เงินลงไปโดยผู้รับรองตัวมิได้ยินยอมด้วยทั้ง 5 ประการนี้เป็นเรื่องที่กฎหมายห้ามแก้ไข ถ้าแก้ไขลงไปแล้วจะมีผลของกฎหมายตามมาทันที

ผลของกฎหมายถ้าตัวเงินมีการแก้ไขในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ

กฎหมายได้บัญญัติถึงผลของกฎหมาย ถ้ามีการแก้ไขไว้ในมาตรา 1007 วรรค 1 และวรรค 2 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ถ้ามีการแก้ไขตัวเงินโดยประจักษ์ คำว่า ประจักษ์ หมายความว่า ผู้ที่ทำการแก้ไขนั้นไม่ค่อยจะมีฝีมือในการแก้ไขเท่าใด เพราะเมื่อทำลงไปทำให้จับผิดได้โดยรู้ว่าตัวนั้นได้ถูกแก้ไขแล้ว เช่น แก้จำนวนเงินในตัวโดยเขียนตัวเลขให้แตกต่างจากของเดิมที่ยังไม่ได้ทำการแก้ไข หรือใช้สีคนละสีเป็นต้น หรือแก้ไขแล้ว มีรอยลบขูดขีดสกปรกมากจนรู้ว่าการแก้ไขตัวขึ้นมาแล้ว

ฉะนั้นเมื่อการแก้ไขมองเห็นได้ชัดเจนอย่างนี้ กฎหมายเลยกำหนดให้มีผลว่า ถือว่าตัวเงินใบนั้นเสียใช้ไม่ได้ เฉพาะผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวก่อนมีการแก้ไข และผู้นั้นมิได้ยินยอมให้มีการแก้ไขตัวใบนั้นด้วย แต่กลับให้ตัวมีผลของกฎหมายใช้บังคับได้ต่อบุคคลต่อไปนี้คือ

1. ผู้ที่ทำการแก้ไขตัวใบนั้น
2. ผู้ที่ยินยอมให้มีการแก้ไขตัวใบนั้น ไม่ว่าจะลงลายมือชื่อในตัวยู่ก่อนมีการแก้ไขก็ตาม และ
3. ผู้ที่ลงลายมือชื่อในตัวลงมาจากจากการที่มีการแก้ไขตัวใบนั้น แสดงให้เห็นว่า มาตรา 1007 วรรค 1 ซึ่งบัญญัติถึงการแก้ไขที่ประจักษ์ชัดเจนว่าถึงแม้กฎหมายจะถือว่าตัวเสีย ก็เสียใช้บังคับไม่ได้เฉพาะบางคน แต่บางคนก็ยังคงรับผิดชอบอยู่ ถ้าบุคคลเหล่านั้นบังเอิญไปเข้ากลุ่มที่จะต้องรับผิดชอบตามข้อ 1 ข้อ 2 หรือข้อ 3 ดังกล่าวแล้ว

ตัวอย่าง ก.ออกตัวแลกเงินใบหนึ่งสั่ง ข.ให้จ่ายเงินแก่ ค. จำนวนเงิน 10,000 บาท ตัวใบนี้ได้มีการโอนไปตามลำดับคือ ค.โอนให้ ง. โอนให้ ช. และ ซ. โอนให้ จ. ซึ่งเป็นผู้ทรงตามกฎหมายคนสุดท้าย ปรากฏข้อเท็จจริงว่าตัวใบนี้ ง.ได้ทำการแก้ไขตัวโดยแก้จำนวนเงินจาก 10,000 บาท เป็น 100,000 บาท โดยทำการแก้ไขที่มองเห็นอย่างแจ่มชัดว่ามีรอยแก้ไข ดังนั้นตามปัญหานี้ จ.ซึ่งเป็นผู้ทรงคนสุดท้ายมีสิทธิฟ้อง ช. ซ. และ ง. ให้รับผิดชอบราคาใหม่ของตัว 100,000 บาทได้ แต่ ค. จะฟ้อง ก. ข. และ ค. ไม่ได้ เพราะกฎหมายมาตรา 1007 วรรค 1 ถือว่าตัวนั้นเสียใช้ไม่ได้แล้วสำหรับ ก. ข. ค.

ถ้ามีการแก้ไขตัวเงินโดยไม่ประจักษ์ คำว่าไม่ประจักษ์หมายความว่า ผู้แก้ไขมีฝีมือในการแก้ไขอย่างดียิ่ง ดูแล้วแนบเนียนมากเหมือนกับไม่มีการแก้ไขตัวใบนั้นเลย

ถ้าเป็นเช่นนี้กฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1007 วรรค 2 ให้มีผลว่า ตัวเงินใบนั้นใช้ได้มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายที่ผู้ทรงตามกฎหมายมีสิทธิที่จะฟ้องไล่เบี้ยให้ผู้ที่ได้ลงลายมือชื่อในตัวต้องรับผิดชอบได้ แต่กฎหมายได้แบ่งแยกสิทธิการฟ้องไว้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรก ผู้ที่ได้ลงลายมือชื่อในตัวก่อนที่ตัวนั้นจะมีการแก้ไขที่แนบเนียน (โดยไม่ประจักษ์) นี้ กฎหมายให้สิทธิผู้ทรงตามกฎหมายฟ้องบุคคลเหล่านี้ให้รับผิดชอบได้ตามเนื้อความหรือจำนวนเงินเดิมก่อนมีการแก้ไข

กลุ่มที่ 2 กฎหมายให้สิทธิผู้ทรงตามกฎหมายฟ้องผู้ที่ทำการแก้ไข ผู้ที่ยินยอมให้มีการแก้ไข และผู้ที่ลงลายมือชื่อต่อจากผู้ที่ทำการแก้ไขลงมา ได้ในเนื้อความ หรือจำนวนเงินที่ได้ทำการแก้ไขใหม่

แต่อย่างไรก็ตามสิทธิฟ้องร้องของผู้ทรงตามกฎหมายนี้ กฎหมายเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิเลือกฟ้องได้ทั้ง 2 กลุ่ม จนกว่าจะได้รับชำระเงินครบถ้วนตามจำนวนที่แก้ไขใหม่ จะเอาเงินเกินจำนวนเงินจากที่แก้ไขใหม่แล้วไม่ได้

ตัวอย่าง ดังตัวอย่างที่กล่าวไว้ในเรื่องแก้ไขที่ประจักษ์นั้น จ เป็นผู้ทรงตามกฎหมายมีสิทธิฟ้อง กลุ่มแรกคือ ก. ข. (ต้องรับรองตัวแล้ว) และ ค. ได้ในราคา 10,000 บาท และมีสิทธิฟ้อง ง. ช. และ ซ. ได้ในราคาที่แก้ไขใหม่คือ 100,000 บาท แต่สิทธิของ จ. นี้จะได้รับเพียง 100,000 บาท เท่านั้นตามราคาของตัวที่แก้ไขใหม่ ไม่ใช่ฟ้องกลุ่มแรกได้ 10,000 บาท แล้วฟ้องกลุ่ม 2 ได้อีก 100,000 บาท รวมเป็น 110,000 บาทเลยเช่นนั้นไม่ใช่

ความรับผิดชอบของธนาคารที่จ่ายเงินไปตามตัวเงินที่มีลายมือชื่อปลอม

มาตรา 1009 ได้บัญญัติว่า “ถ้ามีผู้นำตัวเงินชนิดจะพึงใช้เงินตามเขาสั่งเมื่อทวงถามมาเบิกต่อธนาคารใด และธนาคารนั้นได้ใช้เงินให้ไปตามทางคำ ปกติโดยสุจริตและปราศจากประมาทเลินเล่อไซ้รู้ ท่านว่าธนาคารไม่มีหน้าที่จะต้องนำสืบว่าการสลักหลังของผู้รับเงิน หรือการสลักหลังในภายหลังรายใด ๆ ได้ทำไปด้วยอาศัยรับมอบอำนาจแต่บุคคลซึ่งอ้างเอาเป็นเจ้าของคำสลักหลังนั้น และถึงแม้ว่ารายการสลักหลังนั้นจะเป็นสลักหลังปลอมหรือปราศจากอำนาจก็ตาม ท่านให้ถือว่าธนาคารได้ใช้เงินไปถูกต้องระเบียบ”

คำอธิบาย มาตรา 1009 นี้ เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองธนาคารที่ได้จ่ายเงินไปตามเช็คที่มาขึ้นเงิน แล้วเช็คใบนั้นมีลายมือชื่อของผู้สลักหลังคนใดคนหนึ่งปลอม ถ้าธนาคารได้ปฏิบัติไปตามมาตรา

1009 นี้แล้ว ธนาคารได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย มีสิทธิหักบัญชีของผู้สั่งจ่ายได้

แต่มาตรานี้ กฎหมายจะคุ้มครองธนาคารก็ต่อเมื่อลายมือชื่อของผู้สั้กหลังปลอมเท่านั้น ถ้าเป็นการปลอมลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอมแล้ว ธนาคารถึงแม้จะจ่ายเงินไปโดยถูกต้องตามมาตรา 1009 นี้แล้วก็ตาม ก็หาสิทธิที่จะหักบัญชีของผู้สั่งจ่ายไม่เพราะมาตรา 1008 ตัดสิทธิของธนาคารอยู่แล้ว

ข้อสังเกตมาตรา 1009 นี้เหมือนกับมาตรา 949 ทุกประการ ต่างกันตรงผู้จ่ายเงินเท่านั้นที่ไม่เหมือนกัน คือมาตรา 1009 ธนาคารเป็นผู้จ่าย ส่วนมาตรา 949 บุคคลอื่นที่มีใช้ธนาคารเป็นผู้จ่าย

สำหรับมาตรา 1009 นี้กฎหมายจะคุ้มครองธนาคารผู้จ่ายก็ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบกันด้วย คือ

1. ธนาคารได้จ่ายเงินไปโดยสุจริตมิได้ประมาทเลินเล่อ หมายถึง มิทราบเรื่องอะไรทั้งสิ้น

2. ธนาคารได้จ่ายเงินไปตามทางการค้าของตน หมายความว่า ธนาคารมีหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้สั่งจ่ายที่เปิดบัญชีไว้กับธนาคาร เมื่อผู้สั่งจ่ายได้เขียนเช็คออกให้แก่ผู้รับเงิน แล้วผู้รับเงินนำเช็คนั้นมาขึ้นเงินกับธนาคาร ธนาคารก็จ่ายเงินให้ไปเป็นปกติของวิถีทางปฏิบัติของธนาคาร

3. ธนาคารได้ตรวจดูด้านหลังตัวแล้วว่าได้มีการโอนโดยถูกต้องตามวิธีของตัวเงินแล้ว ธนาคารเมื่อได้รับเช็คที่มาขึ้นเงิน ธนาคารต้องตรวจดูว่าผู้ทรงคนนั้นเป็นผู้ทรงตามกฎหมายของตัวเงินใบนั้นหรือไม่ ถ้าตรวจดูแล้วเห็นว่าการโอนที่ผ่านมามีถูกต้อง ไม่มีการข้ามกระโดดซึ่งจะถือว่าทำให้ตัวนั้นขาดสายได้เช่นนี้ ธนาคารก็จ่ายเงินไปได้ทันที

4. ธนาคารไม่ต้องตรวจดูลายมือชื่อของผู้สั้กหลังทั้งหลายว่าจะปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจ หรือไม่ก็ได้ ข้อ 4 นี้ธนาคารไม่ต้องไปสนใจเลย สนใจเพียง 3 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นก็พอแล้ว แต่ข้อ 4 นี้ถ้าเป็นลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายปลอมแล้ว ธนาคารต้องสนใจเป็นพิเศษ เพราะถ้าผ่านไปให้ปล่อยไป ธนาคารจะหักบัญชีของผู้สั่งจ่ายไม่ได้เลย

ตัวเงินถูกลัก และตัวเงินหาย

มาตรา 1010 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ทรงตัวเงินซึ่งหายหรือถูกลักทราบเหตุแล้วในทันทีนั้น ต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้ออกตัวเงิน ผู้จ่าย ผู้สมอ้างยามประสงค์ ผู้รับรองเพื่อแก้หน้า และผู้รับอาวัล ตามแต่มีเพื่อให้บอกปิดไม่ใช้เงินตามตัวเงินนั้น”

มาตรา 1011 บัญญัติว่า “ถ้าตัวเงินหายไป แต่ก่อนเวลาล่วงเลยกำหนดใช้เงิน ท่านว่าบุคคลซึ่งได้เป็นผู้ทรงตัวเงินนั้นจะร้องขอไปยังผู้ส่งจ่ายให้ตัวเงินเป็นเนื้อความเดียวกันแก่ตนใหม่อีกฉบับหนึ่งก็ได้ และในการนี้ถ้าเขาประสงค์ก็วางประกันให้ไว้แก่ผู้ส่งจ่าย เพื่อไว้ทดแทนที่เขาหากจะต้องเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดในกรณี ที่ตัวเงินซึ่งว่าหายนั้นจะกลับหาได้

อนึ่งผู้ส่งจ่ายรับคำขอร้องตั้งว่ามานั้นแล้ว หากบอกปิดไม่ยอมให้ตัวเงินคู่ฉบับเช่นนั้น อาจจะถูกบังคับให้ออกให้ก็ได้”

คำอธิบาย ทั้ง 2 มาตรานี้เป็นบทบัญญัติของกฎหมายตัวเงินที่ว่าด้วยตัวเงินหาย และตัวเงินถูกลัก ซึ่งถ้าจะตีความถ้อยคำกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ตัวเงินเมื่อถูกลักไปก็แสดงว่ามันหายไปจากเจ้าของที่แท้จริงนั่นเอง หรือตัวเงินหายมันอาจจะหายไปเพราะเจ้าของทำหายเอง ตกหล่นไปเอง หรืออาจจะหายไปเพราะถูกขโมยลักไปก็ได้ ฉะนั้นจึงเป็นที่เห็นได้ว่า เรื่องที่ 2 นี้เหมือนกันหรือคล้ายกันนั่นเอง กฎหมายจึงบัญญัติรวมกันไว้ใน 2 มาตรา

ผู้ทรงจะทำประการใด ถ้าตัวเงินหาย หรือถูกลักไป

กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้ทรงตัวเงินไว้ในมาตรา 1010 ว่าเมื่อใดที่ผู้ทรงทราบตัวเงินที่ตนเป็นเจ้าของอยู่นั้นได้หายหรือถูกลักไป ผู้ทรงจะต้องรีบแจ้งเป็นหนังสือบอกกล่าวการหายของตัวหรือกรณีในตัวถูกขโมยลัก ไปยังผู้ออกตัวเงิน ผู้จ่าย ผู้สมอ้างยามประสงค์ ผู้รับรองเพื่อแก้หน้า และผู้รับอาวัลทันที โดยขอร้องให้บุคคลดังกล่าวนี้จ่ายเงินตามตัวเงินที่หาย หรือถูกลักไปนั้นเป็นอันขาด

บุคคลที่ผู้ทรงรีบแจ้งไปนั้นมี 5 คน ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เหตุผลก็เพราะว่าบุคคลเหล่านี้ ถ้าใครเป็นผู้ทรงตัวโดยชอบด้วยกฎหมายมี

สิทธิเรียกให้เขาใช้เงินตามตัวเงินได้ทันที เมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน ส่วนบุคคลอื่น ๆ เช่น ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงิน และผู้สลักหลังตัวเงินนั้น เมื่อตัวถึงกำหนดขึ้นเงินแล้ว ผู้ทรงจะฟ้องไล่เบี้ยได้ต่อเมื่อตัวนั้นขาดความเชื่อถือ และผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านพร้อมได้แจ้งไปยังบุคคลเหล่านี้ให้ทราบเสียก่อน ถึงจะไล่เบี้ยเขาได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้องใช้ระยะเวลาาน และเรียกไม่ได้ทันที ฉะนั้น เพื่อป้องกันบุคคลที่ไม่มีสิทธิในตัว แต่ได้ตัวมาโดยเก็บตกตัวที่หายนั้นได้ หรือขโมยมา จะมาขึ้นเงินเอาจากบุคคลที่ต้องจ่ายเงินตามตัวทันทีเมื่อตัวถึงกำหนด กฎหมายจึงได้บัญญัติให้ผู้ทรงที่ตัวหลุดจากมือไป เพราะหายหรือถูกขโมยให้รีบแจ้งไปยังบุคคลทั้ง 5 ดังกล่าว ให้บอกปิดการใช้เงินเสียเมื่อมีบุคคลนำตัวนั้นมาขึ้นเงิน

แต่ถ้าบุคคลทั้ง 5 ดังกล่าวได้รับทราบการบอกกล่าวจากผู้ทรงแล้วยังประมาทเลินเล่อจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่นำตัวมาขึ้นเงินโดยไม่มีสิทธินั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า สิทธิของผู้ทรงตัวโดยชอบด้วยกฎหมายคนนั้นยังไม่สิ้นไป ยังมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยบุคคลทั้ง 5 ดังกล่าวได้เต็มที่ตามจำนวนเงินในตัวเงินใบนั้น เพราะเขาได้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยชอบแล้ว กฎหมายย่อมคุ้มครองเขา

นอกจากกรณีบอกกล่าวเรื่องตัวหายหรือถูกขโมยลักไปให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง 5 คนดังกล่าวทราบแล้ว กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้ทรงตัวที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ทำการขอไปยังผู้ส่งจ่ายให้ออกตัวเงินให้ตนใหม่อีกฉบับหนึ่งที่มีในความเหมือนกับตัวเงินใบเดิมได้ แต่ต้องขอร้องก่อนที่ตัวนั้นจะถึงกำหนดขึ้นเงิน เพราะถ้าตัวถึงกำหนดขึ้นเงินแล้ว และถ้ามีการจ่ายเงินไปตามตัวเงินใบนั้นแล้ว ผู้ส่งจ่ายย่อมเสียเปรียบถ้าจะออกตัวมาให้อีก 1 ฉบับ มาตรา 1011 นี้กฎหมายให้สิทธิผู้ส่งจ่ายจะออกตัวเงินใบใหม่หรือไม่ออกให้ก็ได้ หรือถ้าจะออกใบใหม่ให้ผู้ส่งจ่ายอาจจะเรียกให้ผู้ทรงหาหลักประกันมามอบไว้ให้แก่ผู้ส่งจ่ายก็ได้ เพราะอาจจะมีการค้นหาตัวที่หายนั้นเจอ หรือเรียกคืนได้จากผู้ที่ขโมยตัวไป ซึ่งถ้าผู้ส่งจ่ายออกใบใหม่ให้ไปแล้วผู้ทรงได้ใบเก่าคืนมาอยู่ในมือแล้วอย่างนี้ ผู้ส่งจ่ายเสียหายเสียเปรียบเพราะผู้ทรงมีสิทธินำตัวทั้ง 2 ใบไปขึ้นเงินได้ทั้งหมด ฉะนั้นกฎหมายจึงให้ผู้

สั่งจ่ายเรียกหลักประกันได้ แต่สิ่งเหล่านี้ถ้าผู้สั่งจ่ายไม่ปรารถนาจะเรียกเอาหลักประกันจากผู้ทรงเพื่อการออกตัวให้ใหม่ก็ได้ สุดแล้วแต่ใจของผู้สั่งจ่ายกับผู้ทรงจะเชื่อถือไว้วางใจกันแค่ไหนเพียงไร

แต่มีข้อสังเกตของมาตรา 1011 ไว้ว่า ถ้าผู้ทรงขอให้ผู้สั่งจ่ายออกตัวเงินไปใหม่แล้ว และผู้สั่งจ่ายยินดีทำตามคำขอร้องนั้น ถ้าหากต่อมาผู้สั่งจ่ายจะเบี้ยวไม่ยอมออกตัวเงินไปใหม่ให้ผู้ทรง กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ทรงมีสิทธิบังคับให้ผู้สั่งจ่ายออกตัวไปใหม่ให้ตนได้ และถ้าผู้สั่งจ่ายยังไม่ยินยอมออกตัวใหม่ให้อีก ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้ทรงก็จะไปบังคับให้ผู้สั่งจ่ายออกให้อีกไม่ได้ ส่วนความเสียหายที่จะเกิดขึ้นนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าขั้นตอนต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 1010 ได้ทำถูกต้องแล้ว ความเสียหายย่อมไม่เกิดขึ้น แต่ถ้าเกิดขึ้นก็ไม่ใช่ความผิดของผู้ทรง แต่เป็นความผิดของบุคคลทั้ง 5 ดังกล่าวไว้ในมาตรา 1010 เว้นเสียแต่ถ้าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเพราะความประมาทเลินเล่อของผู้ทรงไม่ปฏิบัติตามมาตรา 1010 ผู้ทรงก็ต้องรับกรรมเอาเอง จะมาฟ้องร้องผู้สั่งจ่ายให้รับผิดชอบในความเสียหายที่ตนมีส่วนได้เสียนั้นไม่ได้เป็นอันขาด